1967-68

4

GALEO

GALEB • LETO XIV. • 1967-68

LIST ZA MLADINO • Izhaja mesečno v Trstu • Izdajatelj Grbec-Patrizio Josipina • Odgovorni urednik: Lojze Abram • Urejuje: Milan Jereb • Uredništvo: Občine pri Trstu • Uprava: Trst, Strada di Fiume 432, telefon 722-376 • Tiska tiskarna »Graphis« v Trstu, ul. Sv. Frančiška 20, telefon 29-477 • Naslovno stran opremil Rado Založnik.

Vsebina

France Prešeren: Vrba 73
Ob obletnici Prešernove smrti . . . 74
Zlata Vidaček: Goska 75
Rado Založnik: Čudežni otrok . . . 76
Ksenija Prunkova: Miček jezdi . . . 81
Stanko Andolšek: Jože Cesar . . . 82
Marija Gosar: Božje drevce 84
Gustav Strniša: Ježek s puško . . . 84
Fran Roš 70-letnik 85
Fran Roš: Iz mojih otroških let . . 86
Fran Roš: Kraška burja 87
Tone Kanc: Ladje in morje 88
Gustav Strniša: Zmaj 90
Milan Ferko: Pravljica o darovih . . 91
Ludovika Kalan: Minka rešiteljica . . 92
Branko Lakovič: Pregled športnih dogodkov 93
Dopisi naših šolarjev 94

POPRAVEK

V tretji številki »Galeba« je ponagajal tiskarski škrat. Na strani 62 se četrti verz pesmice Ksenije Prunkove (in ne Ksenje) pravilno glasi: »ptič zagostolel« in ne »ptič zagostel«.

France Prešeren

VRBA

(iz ciklusa
»SONETJE NESREČE«)

O Vrba, srečna, draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta;
da b'úka žeja me iz tvoj'ga sveta
speljala ne bilá, golj'fiva kača!

Ne vedel bi, kako se v strup prebrača
vse, kar srcé si sladkega obeta;
mi ne bilá bi vera v sebe vzeta,
ne bil viharjev nótranjih b'igrača!

Zvestó srcé in delavno ročíco
za doto, ki je nima miljonarka,
bi bil dobíl z izvóljeno devico;

mi mirno plavala bi moja barka;
pred ognjem dom, pred točo mi pšenico
bi bližnji sosed vároval — svet' Marka.

Ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika

Pred 119 leti je 8. februarja v Kranju za vedno zatisnil oči mož, ki je svoje življenje posvetil pesništvu in s svojim veličastnim umetniškim delom dvignil kulturno rast Slovencev. Zatisnil je oči France Prešeren, buditelj kulturne zavesti Slovencev, ki je z eno samo drobno knjižico poezij dokazal celemu svetu, da se tudi iz slovenskega jezika dajo kovati blagozveneči verzi, kljub tedanjemu nasprotovanju vodilnih ljudi, ki so načelno odklanjali vse, kar je bilo slovenskega.

Prešeren je bil doma iz Vrbe, majhnega kraja blizu Radovljice. Že mladih nog se je napotil v svet, kamor ga je vlekla »uka žeja«. Z odliko je dovršil šole in se potem vpisal na visoko šolo na Dunaju, ker se je hotel izučiti za odvetnika. Leta 1828, ko mu je bilo 28 let, so ga po odlično opravljenih izpitih proglasili za doktorja prava. Kasneje je v Ljubljani hotel odpreti odvetniško pisarno, toda zaradi nasprotovanja predstojnikov mu to ni uspelo. Želja se mu je izpolnila šele tri leta pred smrtjo, ko je lahko odprl lastno pisarno v Kranju.

Prešeren je že med bivanjem na Dunaju pričel s pesnikovanjem. Ob priliki redkih obiskov v Ljubljani se je spoprijateljil z Andrejem Smoletom in Matijem Čopom, ki sta ga spodbujala k delu. V tistih letih je napisal vrsto pesnitev, ker pa je v svoja dela vnašal napredne misli, je prišel navzkriž s predstojniki. Po dovršenem študiju se je vrnil v Ljubljano. Nekaj let kasneje, ko mu je bilo 32 let, je srečal mladenko Julijo Primic, v katero se je zaljubil. Prav ta ljubezen je spodbudila Prešerna, da je v tisti dobi napisal najlepše pesniške stvaritve, iz katerih odseva čisto pesnikovo čustvovanje.

Toda svetli dnevi so kmalu minili. Brezupna ljubezen do Julije in nenadna smrt prijatelja Čopa sta Prešerna hudo prizadeli. Po silnih duševnih mukah je premagal črne misli in napisal pesmi, v katere je izlil svoja tedanja čustva. Opomogel si je in s prijatelji pesniki ter s Smoletom začel kovati nove načrte. Materina smrt leta 1842 je Prešerna ponovno globoko potrla. Spet se je dvignil iz otopelosti in nadaljeval s pesnikovanjem. Nekaj let pred smrtjo je dal natisniti knjižico svojih poezij. To je edina kulturna zapuščina velikega pesnika in je še dandanes neuničljiv dokaz njegove izredne umetniške moči.

Zato je naša dolžnost, da se vsako leto s ponosom poklonimo spominu velikega pesnika in umetnika Prešerna, ki je s svojimi pesniškimi stvaritvami dvignil kulturno bogastvo Slovencev in pripomogel, da smo stopili v širok krog kulturnih evropskih narodov.

ZLATA VIDAČEK Ilustr.: BINE ROGELJ

GOSKA

Zgodaj zjutraj je zahrumel motor velikega avtobusa pred domačo šolo. Otroci so bili že zbrani, kajti odpeljali se bodo na izlet v okolico. Vodja izleta je bil učitelj telovadbe. Že so v veselem klepetu posedli v avtobus, ki je še enkrat glasno zahrumel in potem zdrsel po gladki cesti iz mesta. Učitelj je otrokom skozi okna kazal bližnje vasi. Naenkrat pa je avtobus obstal. Pred avtobusom je na cesti stal velik tovornjak — pred tovornjakom pa velik trop gosi. Šofer je nekajkrat nestrpno zatrobil ... pritisnil je na plin ... goske so zagnale zaglušen krik in počasi odgagale s ceste ter se razpršile po obcestni travi. Otroci v avtobusu so se na ves glas smejali, ko so gledali to nenavadno družbo, kajti vse goske in med njimi njihov vodja velik gosak — so bile popolnoma gole. Le tu in tam je iz tropa štrlelo osamljeno belo gosjo pero, ali pa je bilo moč videti izpuljeno pero v cestnem prahu.

»Kaj v tej vasi goske nimajo perja? Ali se izvalijo iz jajc že tako velike?« je ves začuden vprašal mali Tomo učitelja.

Še enkrat se je po avtobusu razlegel smeh.

»Veš, Tomo,« je potem rekel dobrodušni šofer, »te goske so se izvalile že lansko leto, zdaj pa so opuljene. Ljudje so jim oskubili perje, da bodo potem z gosjim perjem napolnili blazine.«

»Ali je goske zelo bolelo, ko so jim pulili perje?« je spet čisto tiho vprašal Tomo. Vprašanje je izzvenelo bolj kot tiho usmiljenje in ker je ostalo brez odgovora, Tomo ni nič več naprej spraševal. Od vsega, kar je ta dan na izletu videl, vasi, polj, kamionov, polnih bele sladke repe, iz katere bodo v tovarnah izdelali sladkor, od vsega tega mu nič ni ostalo tako živo v spominu, kot prav tiste uboge oskubljene gosi.

»Saj jih vendar mora boleti,« je neprenehoma mislil in je v mislih celo začel pisati domačo nalogo o goskah z naslovom »Goske boli, če jim pulimo perje«.

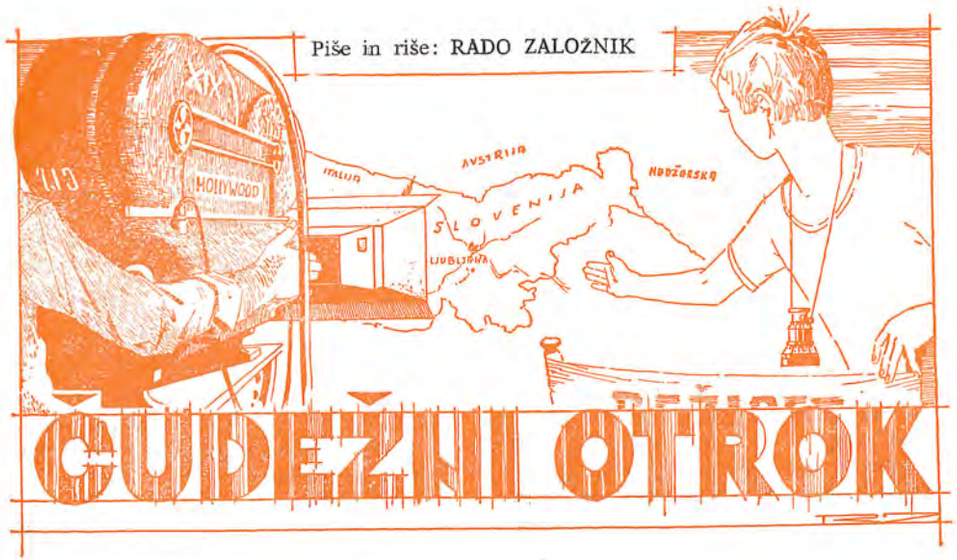

Piše in riše: RADO ZALOŽNIK

ČUDEŽNI OTROK

MARKO POSTANE FILMSKI IGRALEC

Možje v svetlomodrih delovnih oblekah so hiteli z delom. Proti poldnevu je sonce pripekalo, da so se delavci znebili srajc in si nenehno otirali preznojene obraze. Minila je ura, pa je bilo novo prizorišče nared. Tračnice so speljali od roba kamnoloma, kjer se grmovje v ozkem repu spušča prav do dna grape k velikemu žrelu votline. Kaj neki kanijo zdaj posneti, se je spraševal Marko, ki je dobro poznal skrito stezico, ki se med tistim grmovjem vijugasto spušča v kamnolom. Kamera je trdno stala na tračnicah, ob njej pa so se prepirali dolgin, debeluh in možicelj z očali. Potem se je dolgin sunkovito obrnil in s prstom pokazal proti Tinčku in Marku.

»Pa sva opravila tukaj,« je zbegano bleknil Tinček, ko se je možak trenutek za tem napotil naravnost k njima. »Bolje, da jo popihava.« Marko pa je zvedavo zapičil oči v prišleca, ki se je zadihano poganjal po nasipu. Razkoračeno je obstal pred njima. Roke je uprl v bok in se prijazno nasmejal. »Pozdravljena fanta. Vaju zanima naše delo, kaj?« Govoril je angleško.

»O, precej, drugače se ne bi pražila na tej vročini,« mu je gladko odgovoril Marko, prav tako v angleščini.

Dolgin je ostrmel, še bolj je osupnil Tinček in zijal v prijatelja. Še sanjalo se mu ni, da Marko zna angleško.

»Le malce predaleč sva in ne vidiva vsega dobro. Pobliže bi rada spoznala vaše delo,« je privrelo iz Marka. V hipu je hotel izkoristiti možakarjevo prijaznost.

»Koliko si pa star? Angleško presneto dobro govoriš!«

Marko je bil zaradi pohvale polaskan. Dolgin mu je bil všeč. »Dvanajst,« je odgovoril.

»Kako pa ti je ime?« je vprašal možak.

»Marko. Tole pa je moj prijatelj Tinček.«

»Že prav, Marko. Poslušaj, bi hotel zaigrati v filmu?«

Marku je od presenečenja zmanjkalo sape, potem je z nejevernim smehljajem na ustnicah previdno vprašal: »Mar mislite resno?«

»Zelo resno mislim. Zdiš se mi kar primeren.«

»No, pa naj bo,« se je Marko odločil; le tako si bom vso reč od blizu ogledal, si je mislil. »Ampak le s pogojem, da je lahko tudi moj prijatelj z mano.«

»Pa . . . ehm . . . hm, privolim,« se je končno odločil Amerikanec.

»Bomo že kako uredili. Ampak pred kamero ne sme s tabo, pa v napoto tudi ne sme biti. Velja?«

»Velja,« je ponovil še Marko.

Marko je bil vitke a močne postave in vsaj za pol glave večji od večine svojih vrstnikov. Bil je prikupen fantič, le obraz je imel zaradi bede nekoliko upadel.

»Glej,« je razlagal dolgin, ko ga je vodil od maskerja k frizerkam in garderoberkam, ki so mu nataknile raševinasto, zakrpano starorimsko oblačilo, »zaigral boš dvanajstletnega dečka, ki je bil v svojem življenju bolj deležen palice kot poštenega kosila.«

»Upadel obraz je izmed vseh tvojih lastnosti za nas najbolj zanimiv. Sploh pa si v celoti tak, kot sem si tega dečka zamislil, še prav posebno zdaj, ko si v kostimu. Mislim, da sem ti odgovoril, zakaj sem vesel, da sem našel prav tebe.«

Marko je dolgina — filmskega režiserja — pazljivo poslušal in se zamislil v podobo starodavnega fantiča. Najino življenje si je celo podobno, je premišljeval. V filmu mi ga ne bo težko predstaviti, težava je le v tem, da bom moral igrati pravzaprav dve različni osebi. Zlobnega dečka in dečka, ki se z orožjem v roki bori za pravico.

Vsebina filmskega odlomka, kjer so pomembno vlogo zaupali prav Marku, je bila na kratko takale: v prostorni votlini opuščenega kamnoloma je živel zloben in častihlepen starec-vrač. Po gozdovih je nabiral zelišča in iz njih varil zdravila, največ pa strupe. Za drag denar jih je prodajal nadutemu rimskemu patriciju, vladarju podjarmljene dežele, da je moril svoje nasprotnike. Starec je imel hudobnega, pokvarjenega nečaka in le onadva sta imela vstop v patricijsko palačo. Zasužnjeno ljudstvo se je upiralo. Napadali so sicer legionarje, a koristi od tega ni bilo, v skrbno varovan dvorec niso mogli. Nazadnje so se domislili starca in dečka. Ponoči so ju zasačili v votlini, zvezali in jima zamašili usta. Poveljnik upornikov se je preoblekel v starca, Marko pa kot pomagač upornikov v zlobnega dečka. Sama sta naslednji dan prišla v palačo in pokončala tirana.

Prizorišče je bilo pripravljeno za snemanje. Starejši igralec je imel vlogo zlobnega zeliščarja. Zdaj je imel

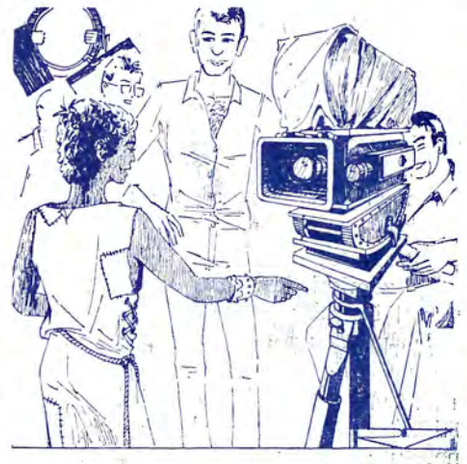

dolgo, razmršeno in umazano brado in nič boljše lase. Režiser je s posebnim zvočnikom naznanil snemanje. Prižgali so reflektorje in jih usmerili v grmovje in pečine, da se je vse kopalo v svetlobi. Marko in igralec sta vrh kamnoloma čakala na dolginovo povelje.

»Pozor, zavzemite svoja mesta,« je naposled zadonel režiserjev glas, »kamera!«

»Teče,« se je zadrl zajetni možaksnemalec, in skozi sparjeni zrak se je zaslišalo rahlo brnenje kamere.

»Akcija,« je zavpil režiser.

»Gremo,« je zamrmral igralec in potisnil Marka naprej. Ta hip so začeli Markovi možgani delovati. Rinil je navzdol po stezici, pod pazduho pa je stiskal košarico z zelišči, medtem ko je starec opletal za njim in bruhal iz sebe napol razumljive grožnje. Marko se je vedel kot nadvse sprijen pobalin in skušal posnemati vaško otročad. Na dnu grape je zakoračil mimo kamere. Takrat se ga je polotil strah. Vedel je, da njeno pozorno oko natanko beleži vsak njegov gib. Najraje bi odvrgel košarico in jo popihal, toda zavedal se je, da za bleščečim zidom reflektorjev stojijo ljudje in zaupajo vanj. Med njimi tudi Tinček. Kamera ga je spremljala korak za korakom do votline, tam pa je bilo prizora konec.

Globoko si je oddahnil, ko je stopil iz kroga ščemeče luči. Vsi so ga navdušeno pohvalili in se mu bodrilno smehljali, režiser pa ga je prijateljsko stisnil k sebi.

»Presneto, s svojo igro si prekosil mojo zamisel. Kar tako naprej, pa boš postal še velik igralec.«

Marko je bil ginjen. Tuji ljudje, pa so tako lepo ravnali z njim. Tudi Tinčkovega navdušenja ni bilo konca. Filmski krst je prestal. Po delovnem načrtu so isti prizor posneli še dvakrat, potem pa še drugega in tretjega.

Ura je bila šest, ko so snemanje zaključili. V vseh prizorih je moral Marko opraviti pomembno delo. Prah in znoj sta se mu lepila po telesu, ko se je naposled odpravil v garderobo na kolesih. Tinček mu je bil za petami. Amerikanci so za svoj denar zahtevali dobro opravljeno delo, v Marku pa kljub poštenemu garanju v hudi vročini ni bilo sledu utrujenosti. Sam s sabo je bil nad vse zadovoljen. Še pred tremi dnevi je stal ob očetovem grobu in ni vedel kaj bi, zdaj pa so ga kar iznenada postavili pred filmsko kamero.

Kako čudna so pota usode, je pomislil, ko je sedel pred ogledalo, da bi si z brisačo obrisal šminko z obraza. Varškov Marko, pa filmski igralec! Vsa vsa bi se krohotala, če bi pred dnevi kaj takega samo omenil. Saj še za cestnega pometača ni dober, bi dejali.

»Vražja vročina, kaj,« je zadihano rekel režiser, ko je vstopil in se zvalil v naslonjač. »Še malo, pa bi se skuhali v kamnolomu. Pravi peklenski kotel!« Za hip je utihnil, potem je prišel z besedo na dan: »Zamotano stvar sem si nakopal na glavo, ko sem vtaknil tebe v film. Z nami boš moral v Ljubljano in tam odigrati svojo vlogo do kraja. Kaj misliš, te bodo starši pustili?«

»Jih bom že pregovoril,« je Marko brez oklevanja zatrdil. »Vaš sem.«

»Veš kaj, fant,« je vzradoščeno zabrundal dolgin, »bolj in bolj me navdušuješ. Danes si svojo vlogo odigral kot malokdo.«

Marko je bil pohvale zelo vesel, a njegov nasmeh je bil kisel.

»Za prav prijetno in nič naporno delo dobim še pohvalo,« si je mislil sam pri sebi.

Tinček je tiho sedel v kotu in se ni mogel načuditi Markovi tekoči angleščini. Ko so se peljali navzdol proti vasi, mu je Marko pojasnil: »Veš, povabili so me še v Ljubljano na snemanje. Glej, da nikomur ne črhneš o tem. V nekaj dneh bom doma.«

»Velja,« je Tinček otožno zategnil. »Kar malce nevoščljiv sem ti, ker ne morem s tabo. Tako lepo se boš imel, jaz pa zopet v šolo in z očetom v gozd.« Oči so mu zalile solze.

»Saj bom le nekaj dni zdoma, potem bova pa že videla, kako mi boš pomagal urediti življenje. Najlepša hvala za vse, kar si mi do sedaj dobrega storil!«

»Kaj, ko bi zdajle sam stopil k tvojim staršem. Skupaj bi jih laže pregovorila,« je začel sitnariti dolgin, ko so obstali pred Markovo bajto.

Marka je prešinila bojazen, da bi navsezadnje ne odkrili resnice. Potem ga morda celo s seboj ne bi vzeli. Bliskovito je odsekal: »Kar pustite! V nekaj minutah opravim, da bo vse lepo in prav.«

Režiser je le skomignil z rameni.

Nekaj vaščanov je stalo pred gostilno; med njimi je bil tudi Hribar in neumno zijal, ko sta se s Tinčkom zrinila iz črnega mercedesa. Predno je Marko zaklenil vrata in ključ vtaknil v žep, je še pogledal po hiši, nato je trenutek postal sredi dvorišča in še enkrat s pogledom zaobjel domačijo, kot bi zaslutil, kako dolgo bosta ločena. Na cesti je Tinčku stisnil roko, se zagledal v njegove solzne oči, potem pa zlezel na sedež.

»Veliko sreče ti želim,« je Tinček še zaklical, ko se je avto že premaknil.

Lepo je nekomu želeti srečo, vprašanje pa je, kaj se bo iz tega izcimilo, je Marko negotovo predel svoje misli.

Drveli so proti Ljubljani. Kolikokrat je že sanjaril, da bi se po tej cesti odpeljal v lepšo prihodnost.

Strmel je in se ni mogel načuditi, ko mu je dolgin že ob prihodu razkazal prizorišča v ateljejih. Živobarvno poslikana tla v notranjosti patricijske palače so se svetila kot zrcalo, dvorana pa je bila krog in krog obdana s številnimi starorimskimi stebri. Stebri in stopnice so bili tako umetelno poslikani, kot da bi bili iz marmorja, pa je bilo vse zgrajeno iz mavca in vrečevine. Tudi zeliščarjeva votlina je bila natanko taka kot v kamnolomu.

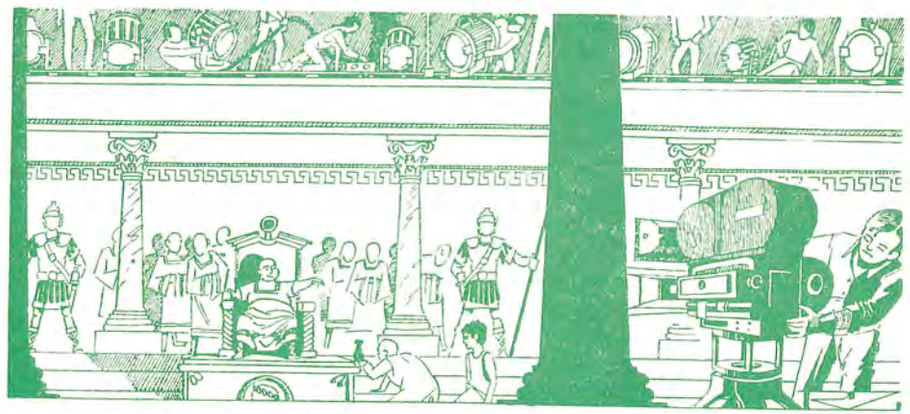

»Ti je všeč, kajne?« je veselo zagodel režiser, ko je opazil Markovo začudenje. »No, tule boš odigral svoje vloge do konca.«

»Umaknite se s prizorišča,« je zavpil naslednjega dne pomočnik režiserja, oni možicelj z očali. Možje so se porazgubili za kulisami, dva delavca pa sta pobrisala pod, da se je svetil kot zrcalo. Dvorana je bila brez stropa, zgoraj so bili nekakšni viseči mostovi, kjer so stali pomočniki in skrbeli za reflektorje obrnjene proti prizorišču. Scena je zasijala v luči. Igralci so zavzeli svoja mesta. Zavaljen možak v živopisnem kostimu patricija je sedel v lepo rezljan prestol med stebri. Mrki vojaki v bleščečih oklepih s sulicami v rokah so se postavili med stebre, mednje pa se je zgnetlo nekaj dvorjanov v snežnobelih tunikah. V hipu so ustvarili vzdušje starorimskega dvora. Stari zeliščar je pokleknil sredi dvorane, Marko pa se je postavil poleg. Vse je bilo nared.

»Tišina, snemamo!« je zavpil režiser.

Kamera je bila postavljena med stebri na nasprotni strani, prek nje je delavec molel palico, na kateri je visel mikrofon.

»Ton,« je zavpil režiser.

»Teče!«

»Kamera!«

»Teče!«

»Akcija!« je zamahnil z roko dolgin.

Zeliščar je nenadoma planil in vrgel s sebe umazano ogrinjalo. Pokazalo se je, da to ni starec, temveč mlad vodja upornikov. Na sebi je imel verižni oklep, ob boku pa kratek meč. Bliskovito se je pognal proti prestolu, izdrl meč in ga silovito, do ročaja zabodel v tiranove prsi. Ta je v grozi izbuljil oči in ostal pribit na prestolu. Bil je grozovit prizor.

Tisti trenutek so planili vojaki, patricijeva telesna straža. Vrgli so sulice proti mladeniču, pa so zgrešili. Potem so pograbili meče. Mladenič je spodnesel vojaka, da mu je meč odletel. Hip za tem je isto napravil z drugim in tako oborožil sebe in Marka; orožje je prestregel v zraku in ga vrgel Marku. Vnel se je hud, nesorazmeren boj: dva proti desetim.

Marko se je izkazal kot izvrsten borec. Spretno se je izmikal udarcem in bliskovito zadajal rane. Če bi to bila prava borba, kdo ve, če ne bi ukanil vseh, pred kamero pa se je bilo precej teže boriti, kajti soigralca ne smeš pošteno mahniti. No, pa so bili igralci kljub temu mimogrede deležni nekaj bušk ... Najbolj poceni jo je odnesel hišni gospodar, ki je ves čas negibno sedel na prestolu. Tisti meč, ki naj bi ga ubil, je bil gumijast, pa še tako narejen, da se je pogreznil sam vase.

Neenakopravna bitka se je seveda končala po filmsko, v prid obema junakoma. Marko je spet zaigral tako, kot je treba, in proti koncu dneva, ko so posneli še nekaj zahtevnejših prizorov, je bil spet deležen številnih pohval. Med člani ekipe je vzbujal vsesplošno občudovanje in si s svojo skromnostjo in prikupnostjo pridobil številne prijatelje. Najbolj se je navezal na priletno garderoberko, ki je bila doma iz Los Angelesa in jo v duhu sprejel za svojo drugo mater.

Pet ali šest dni so že snemali v ateljejih, večkrat tudi pozno v noč. Kljub napornemu delu se Marku marsikateri večer kar ni dalo v hotel. Preganjala ga je radovednost. Vselej, ko je med zadnjimi odhajal s prizorišča, je opazil, da režiser, snemalec, vodja snemanja in še nekaj mož odhaja skozi mala vrata v sosednjo stavbo, čeprav je bilo že pozno. Kaj le

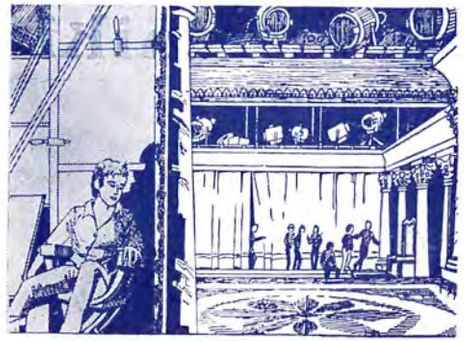

imajo tam, se je vse bolj nemirno spraševal.

Nekega večera se je odločil. Skrit v temnem kotu za veliko kuliso, je počakal, da so se ostali porazšli, potem pa je smuknil skozi skrivnostna vrata. Znašel se je na ozkem, temačnem stopnišču, ki je strmo peljalo navzgor. Preskakoval je po dve in tri stopnice, tako se mu je mudilo. Obstal je v dolgem, močno razsvetljenem hodniku, ki je zavijal na levo. Izza vogala je zaslišal razposajen smeh. Prepoznal je režiserjev glas, snemalčev, ki je donel kot votel sod, in po vrsti vse znane glasove. V živahno razpravo se je tedaj zadrl visok, piskav glas:

»Pripravljeno, gremo!«

Vraga, izmuznili se mi bodo, se je zbal Marko in naglo stekel vzdolž hodnika. (Dalje)

KSENIJA PRUNKOVA

Miček jezdi

Dirja, dirja konjič:
gor na Kras
po par klobas,
v Povir po krompir,
v Herpelje
pa po zelje.
Potlej mahne jo
v Ljubljano
po banano
in v Šiško
še po piško,
a na Bled
po sladki med;
v Gorico
po potico,
v Tržič
po zlat nožič;
v sončni Trst
po mandolat vseh vrst,
v Rojan
po marcipan,
v Nabrežino
pa po vino.

Ko bomo vse to imeli,
bomo pili, bomo jeli.
In povabljeni vsi boste,
da pripeljete se v goste!

Jože Cesar

Kdor pozna tržaškega slikarja Jožeta Cesarja, mu ne bi prisodil, da je že prekoračil 60. leto. Saj nima nobenega sivega lasu in nobene gubice na licu! Giblje pa se hitro, a pripoveduje živahno kot kak mladenič.

Sam je odkril skrivnost za to:

»Najvažnejše v življenju je, krepiti svoje telo, da bo v njem zdrav duh. Ker sem bil šibke in majhne postave, sem bil že od otroških let zelo občutljiv za zasramovanje in za vse življenjske udarce. Zaradi tega sem začel gojiti šport. S tem sem krepil telo in meril svoje moči z vrstniki druge narodnosti. To mi je utrdilo samozavest, posebno še, ko sem spoznal, da sem jim enakovreden, če jih celo ne prekašam.«

Jože Cesar je bil vse življenje in je še danes izreden vsestranski športnik. Igral je nogomet, kolesaril, dirkal na motorju, bil je sabljač in gojil je atletiko. A najbolj mu je bilo pri srcu planinstvo in plezanje. Še sedaj vneto sodeluje v športnem združenju »Bor«.

Ne bi mogli reči, da je bilo našemu Jožetu v življenju mehko postlano in da je živel v izobilju. Jožetov oče je bil delavec v tržaškem arzenalu, zato je mali fant že zgodaj moral okusiti grenkobe življenja. A ker je njegova odlika, da se ne ukloni, je vzdržal.

Že v slovenski meščanski šoli pri Sv. Jakobu v Trstu so v njem odkrili učitelji slikarski talent. Vendar pa ni bilo misliti, da bi se šel učit slikarstva. Po končani šoli je moral v službo. Dobil je delo skladiščnika v našem pristanišču. V svojem prostem času pa se je pri profesorju Avgustu Černigoju učil slikarstva. Poleg tega pa je imel še toliko časa, da je sodeloval pri prosvetnem društvu pri Sv. Jakobu.

Takole pravi Jože Cesar o svojem slikanju:

»Moje najlepše izrazno sredstvo je bilo že v osnovni šoli risanje. Rad bi bil s slikanjem povedal, kar sem prestal sam in vsa naša skupnost.

V svojem današnjem slikanju nisem nežen, moje poteze so krepke, barvite in, čeprav optimist, ne morem mimo občutka groze, ko vidim, kaj vse se dogaja po svetu.

Lepote, ki sem jih užival na naši zemlji, naši ljudje — majhni, skromni, ali pa naši kulturni možje, vse to me je najbolj zanimalo, da jih ovekovečim.«

In res upodablja slikar Jože Cesar najčešče motive, ki jih daje kraška zemlja, naša obala, življenje preprostega slovenskega človeka in portrete.

V letih po zadnji vojni pa je Jože Cesar velik del svojega dela posvetil gledališki sceni, za kar je prejel tudi v Novem Sadu prvo nagrado.

Slikarja Jožeta Cesarja odlikuje trden značaj, samozavest in velik ponos.

»Okrepljen in ponosen nisem nikoli sprejemal miloščine, temveč sem svojo pravico zahteval. Oče in moji učitelji so mi bili vzor.

Nihče nam ne bo ničesar daroval, zato se zavedam, da je potrebno, da se bojujemo za vsak uspeh, in samo trdna volja in vztrajnost nas bo obvarovala, da ne bomo izginili.«

Jože Cesar: Povratek

Jože Cesar: Tri sonca

Njegovo gledanje na življenje je bilo vedno kritično z željo, da bi se napake popravile.

Stanko Andolšek

spoznavajmo kraške rastline

Piše: MARIJA GOSAR

Riše: KSENIJA PRUNKOVA

BOŽJE DREVCE (ILEX AQUIFOLIUM)

Navadno kot grm, redkeje kot šest do osem metrov visoko drevo raste bodika tu in tam po bukovih gozdovih. Njeni čvrsti, usnjasti listi jajčaste ali eliptične oblike so na zgornji strani bleščeče, na spodnji pa motno zeleni. Listni rob je pogosto nazobčan in se zobci podaljšujejo v ostre bodice, da je grm zelo bodeč. Božje drevce je tudi pozimi zeleno, zato ga v času, ko ni drugega zelenja, posebno za Božič in Novo leto, radi nabirajo za šopke, kar bi se ne smelo dogajati, ker je rastlina zelo redka in z zakonom zavarovana. V maju in juniju poženejo iz zalistja drobni beli cvetovi. V njih se razvijejo koščičasti plodovi grahove velikosti. Koščice obdaja rdeče meso, da izgleda plod kot drobna rdeča jagoda.

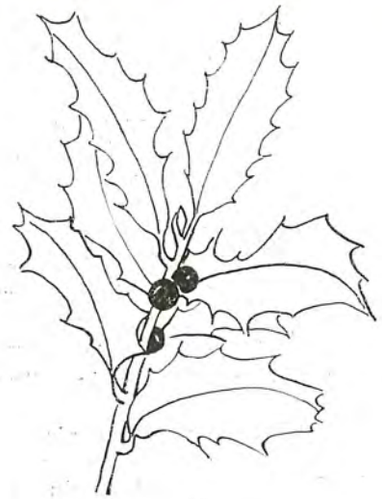

GUSTAV STRNIŠA

Ilustr.: BOŽO KOS

JEŽEK S PUŠKO

Ježek gre z bezgovo puško
po poljani in kriči:
»Kdor obral je mojo hruško,
ta pošteno jih dobi!

Je lesena moja puška,
toda kogar ustreli,
zraste mu debela buška,
ki zapeče in boli!«

Ježek dvigne strašno puško,
okrog za tatovi zre,
da je sam obral vso hruško,
to pa v glavo mu ne gre.

Fran Roš
70-letnik

Kateremu mlademu bralcu Galeba ni znano ime mladinskega pesnika in pisatelja Frana Roša? Že vrsto let priobčuje v našem mladinskem listu svoje pesmi ter daljše in krajše zgodbe. Da ga boste še bolje spoznali, pa Galeb prinaša danes tudi njegovo sliko. V mesecu januarju je namreč naš prijatelj Fran Roš slavil sedemdesetletnico svojega rojstva.

Fran Roš je bil rojen 14. januarja 1898 v Kranju, a se je že kot petleten fantiček preselil s svojimi starši iz Kranja v Celje, kjer živi še danes. Tu je obiskoval osnovno in srednjo šolo in leta 1917 maturiral na celjski gimnaziji. Po maturi se je posvetil učiteljskemu poklicu, ki ga je z veliko ljubeznijo do mladine opravljal do svoje upokojitve. Nadalje je služboval v Celju, kjer je leta 1945 postal okrožni šolski nadzornik in nekaj časa poučeval tudi na celjski gimnaziji in učiteljišču.

Svoje pesmi in povesti je objavljal v raznih slovenskih mladinskih listih. Kot mlad učitelj je sodeloval tudi pri mladinskem listu NOVI ROD, ki je izhajal v Trstu od l. 1921 — 1926. Zaradi žalostnih razmer, v katerih so takrat živeli primorski Slovenci, je Novi rod leta 1926 prenehal izhajali.

Fran Roš je napisal tudi več mladinskih knjig. Slovenski otroci kaj radi bero njegove knjige: Medvedek Rjavček, Juretovo potovanje in Medvedek Dija.

Na mnogih šolskih odrih so bile uprizorjene njegove mladinske igre: Skrivnost carja Kozmijana, Desetnica Alenčica, ki jo je uprizorilo tudi Slovensko gledališče v Trstu, ter mladinska igra »Gojko in Cvetko«, ki jo je pred par leti oddajal tudi tržaški radio.

Več povesti je Fran Roš napisal za odrasle. Kljub sedmemu križu, ki mu ga je življenje naložilo na pleča, je naš slavljenec še vedno zelo delaven. V jeseni leta 1967 je izšla njegova več sto strani obsežna knjiga »Slovenski izgnanci v Srbiji 1941 - 1945«. V tej knjigi opisuje življenje Slovencev, ki so bili ob vdoru nemških nacistov v Jugoslavijo nasilno pregnani z rodne zemlje v Srbijo.

Še mnogo lepega bi lahko napisali o našem jubilantu, a naj k sklepu zapišemo samo še to, da mu vsi mladi naročniki in bralci Galeba iz vsega srca želijo, da bi živel zdrav in čil še mnogo let ter da bi tudi v bodoče, tako zvesto kot doslej, sodeloval pri našem listu.

FRAN ROŠ

Iz mojih otroških let

Rodil sem se pred sedemdesetimi leti v Kranju, v nekdanji Rožni ulici, dve hiši naprej od hiše, ki je v njej umrl pesnik Simon Jenko, in ne daleč od doma pesnika Gustava Strniše. Moj stari oče Miha je poznal tudi pesnika Franceta Prešerna in je enajst let star gledal njegov zadnji sprevod skozi Kranj — zlasti dobro se je spominjal dežja, ki je takrat rosil na pogrebce.

Moj dedek je nosil košato brado. Bil je železničar v Kranju, pa mu je zgodaj opešal sluh, zato si je moral najti drugo službo. Mlinar Majdič ga je sprejel, da mu je nadzoroval skladišče, iz katerega so vozniki prevzemali vreče z mlevskimi izdelki. Pred skladiščem so stali vozovi z vprežnimi konji, tam je bila tudi tehtnica z leseno utico. Tistega poslopja s skladiščem danes ni več, na njegovem mestu je že pred zadnjo vojno zrastel lep hotel.

Dedek me je rad jemal s seboj v skladišče. O, tam mi je bilo čudovito prijetno! V širokem prostoru so se prav do stropa gomilile vreče, polne moke ali otrobov. Prav ob zidu so bile zložene vreče z otrobi, po njih pa sem smel kobacati, tu se nisem mogel toliko oprašiti kakor ob moki. Po njih sem tri, štiri leta star poskušal splezati v višave. Pri tem sem včasih zdrknil navzdol, a nič hudega se mi ni moglo zgoditi, potolči se nisem mogel, vse tu je bilo dovolj mehko. Kako lepo je bilo vzpenjati se po vrečah in če je šlo po sreči, se ozirati potem v globino, prav izpod stropa! Potem pa sem se po vrečah spet spustil v »dolino« in se privalil prav v dedkove roke.

Nekoč pa se mi je to veselje do plezanja v višave bridko maščevalo. Moja mama je doma iz stanovanja znosila posteljnino na hišno dvorišče. Iz nje je iztepala prah in jo potem pustila še na zraku. Videl sem, kako je tam ob zidu slonela posteljna mreža, ki je bila sicer vložena v posteljo. Stala je pokonci tako, da so njena notranja peresa z lesenimi deščicami bila obrnjena navzven. Takoj mi je prišla misel: tudi tukaj bi se dalo splezati v višino! Kako lepa priložnost!

Nihče me ni opazil, ko sem pristopil in pričel stopicati od deščice do deščice posteljnemu vložku do vrha. Toda tu je bilo to vendarle drugače kakor v dedkovem skladišču!

Skoraj do vrha sem bil že prilezel ... Tedaj pa ... Moja teža, čeprav neznatna, je bila dovolj velika, da je premaknila posteljni vložek ... Odstopil je od zidu, nato pa se je nagnil še dalje in ... se prevrnil. Z njim pa tudi jaz ... V loku sem poletel na dvoriščna tla in name se je pogreznila ta moja lestev ... V desni nogi me je zabolelo ...

Znašel sem se v postelji. Desna noga mi je bila nad kolenom zlomljena. Stari doktor Šavnik mi jo je moral dati v mavec, nanjo pa je privezal železne uteži, da je nisem mogel premakniti. Vsega tega se le megleno spominjam, nekaj več pa strahu, ki sem ga odtlej imel pred zdravnikom. Kmalu mi je noga ozdravela, ampak če sem potem kje na cesti le od daleč zagledal doktorja Šavnika, sem se skril mami za krilo. Bal sem se, da mi ne bi spet kakih uteževobesil na nogo ...

Doktor Šavnik je bil dober človek. Moj oče bi mu bil le s težavo mogel plačati moje zdravljenje. Zdravnik ga je naprosil, da mu za plačilo na čisto prepiše neke zdravniške zapiske in medicinske razprave. (Takrat namreč pisalnih strojev še ni bilo.) Moj oče je imel zelo lepo pisavo. Tako je v svojem prostem času, navadno pozno v noč ob petrolejki bedel in pisal, da odsluži zdravljenje noge svojemu sinu.

Nisem še bil pet let star, ko je moj oče dobil pisarniško službo v Celju. »Na Štajersko pojdemo!« sem se tedaj hvalil, čeprav mi je slovo od dedka bilo težko. V Kranj sem potem prihajal le še na počitnice. In tako sem postal Štajerec, kar sem še danes. Postal sem učitelj in sem mladino učil petintrideset let in jo rad imel. Rad sem zanjo kaj napisal in ji bom še kaj več, seveda le če bo dovolj zdravja, kajti dobre volje in ljubezni do nje mi še ni in tudi ne bo zmanjkalo.

FRAN ROŠ

Kraška burja

Po cesti deček je tekel,
v obraz mu je dihal mraz,
tedaj pa je divja burja
zapihala k nam čez Kras.

Kot trenil bi, dečku vzela
je z glave klobuček nov
in z njim takoj pohitela
tja k morju, do sivih valov.

Oj zbogom, ljubi klobuček,
ki plavaš na vodi tam,
nikdar ne bom te več videl,
ostal sem brez tebe sam!

Ti grda kraška burja,
zakaj si storila mi to?
In dečku je brez klobučka
pri srcu hudo, hudo ...

Piše in riše: TONE KANC

LADJE IN MORJE

Kot marsikaj na svetu, so tudi ladje že od nekdaj služile v dva namena: za vojno in mir. Pred tristo, štiristo leti pa tudi pred dobrimi sto leti so bile tudi ladje, ki so plule z najmiroljubnejšim namenom opremljene kot vojne ladje, da bi se zavarovale pred vsakim presenečenjem. Vsaka trgovska ladja je bila tudi vojna.

Bojno vrednost ladje so merili po tem, koliko železa in drugega streliva lahko izstreli v eni minuti na sovražnika.

Bojne jadrnice so bile okretnejše in cenejše od galej. Ker pa v vojni cena ni važna, so gradili celo večje ladje od galej — galejace. Bile so mnogo širše, daljše in višje od navadnih. Na razburkanem morju so bile zelo stabilne, v boju z manjšimi ladjami so bile nekoristne. Na sliki je prizor iz bitke pri Lepantu l. 1571, v kateri je sodelovalo šest galejac. Bojne jadrnice so jih zlahka premagale tako, da so se zadele s kljunom v bok. Na razbito ladjo so po kljunu bojne jadrnice vdrli vojščaki. Na krovu galejace se je vnela prava kopenska bitka!

Povedali smo že, da so služile ladje za dva namena: za vojno in mir. Sprva so bile vojne in trgovske ladje enako oborožene. Za vsak primer! V starem in še srednjem veku so ropali na morjih ladje od kraja brez izbire.

S smodnikom pa se je stvar bistveno spremenila. Trgovske ladje niso mogle nositi na krovu več tolikšnega števila topov, ker so potrebovale prostor za trgovsko blago. Tako so nastale popolnoma nove vojne ladje, ki so ščitile trgovske ladje in branile trgovske poti v daljne dežele!

Kakšni so bili stari ladijski topovi? Velik top iz 16. stoletja je tehtal kar 8 ton, ležal pa je na leseni lafeti, ki je bila z vrvmi privezana k tlom. Potrebovali so vsaj pol ure, preden so top nabili s smodnikom in kroglo. Po salvi so morali potegniti top v notranjost ladje, očistiti in napolniti topovsko cev in na novo pritrditi in pritegniti vrvi, ker bi sicer topovski sunek pobil okoli stoječe topničarje in poškodoval palubo. Pri vsem tem je bilo treba spraviti še ladjo v tak položaj, da so krogle dosegle nasprotnika, sicer so vse popadale v morje!

Proti kroglam iz tako imenovanih kulevrinov, falkonetov, karonad in lumbard so ladjedelniški inženirji hitro našli obrambo. Čez boke ladij so pričeli graditi poševno nagnjene strehe, tako da so se izstreljene krogle skotalile nazaj v morje.

Že stare rimske ladje so bile precej dobre za plovbo po Sredozemskem morju. To so bile trgovske ladje starega Rima, okrogle in čebraste. Vanje je šlo dovolj tovora in zato bi bile z majhnimi spremembami v gradnji primerne za daljšo plovbo. Tako so po vzoru stare rimske ladje napravili Portugalci večji in močnejši ladijski tip, imenovan carracca. Prvotni pomen te besede izhaja iz »navis carricata«, kar pomeni natovorjeno ladjo ali ladjo, ki je zmogla velike tovore. Leta 1499 so Portugalci zgradili prvih devet večjih bark, ki so imele nosilnost od 250 do 400 ton. Pod poveljstvom Vasca da Game in pod vodstvom arabskega pilota so odplule na daljno pot, da poiščejo Indijo, in so tudi varno pristale v pristanišču Ca-

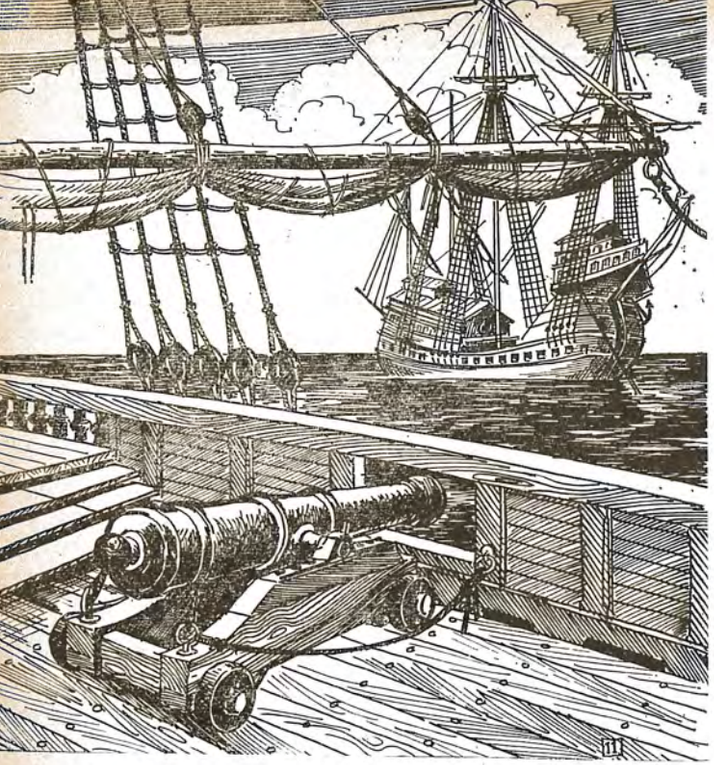

licut na malabarski obali. Kmalu so plule na svetovnih morjih tudi genoveške in beneške karake, ki so trgovale z vinom, oljem in drugimi južnjaškimi pridelki. Španci in Portugalci so na karakah popolnoma opustili vesla. Gradili so jambore iz dveh, treh delov, kar je terjalo tudi več manjših jader. Karaka je bila popolnoma odvisna od vetra. Zato so znali takratni pomorščaki prav mojstrsko izkoristiti številna manjša jadra in ujeti v njih vsak vetrič!

(Dalje)

GUSTAV STRNIŠA

Ilustr.: BOŽO KOS

ZMAJ

Zmaj odtrga svoj konopec
in visoko poleti,
z njim tekmuje sivi skobec,
ki prehitro oslabi.

Sam ponosen dalje plava,
zreta ga oblačka dva,
naenkrat se zaletava,
smejeta se mu oba.

Ej, poredna sta oblačka
zmaja z dežjem oškropila
in ubogega junačka
s težko točo obstrelila.

Ranjen truden tava, pada,
in že moker obleži,
sprejme sončna ga livada,
cvetje kima in molči.

MILAN FERKO

Ilustr.: ROBERT HLAVATY

Pravljica o darovih

Ko je začel Jurček iz plastelina oblikovati peto žival — slona, je stopil v izbo brat Mišo. Začel je v Jurčka drezati:

»Kaj neki neprestano packaš! Ven pojdi, greva igrat hokej . . .«

Jurko je vedel, da kadar ga Mišo kliče, gotovo manjka kdo od starejših dečkov, pa je vseeno rad šel. Vzel je torej hokejsko palico in šel. Nič ne de, je premišljeval, ko je skrbno spravljal kipce iz plastelina v kredenco, slona bom dokončal zvečer. Da bi nanj ne pozabil, ga je postavil na kredenco.

Zvečer pa je bila televizijska oddaja, nato se je moral skopati, po kopanju pa je postal silno zaspan. Slon je tako ostal žalosten na dveh nogah, brez rilca in oklov. Ko se je hotel nekoliko skloniti, se mu je prednja noga ukrivila in slon je, pum!, zletel za kredenco.

Zaman ga je Jurko zgodaj zjutraj iskal — ni ga bilo. V izbi pa je bilo že postavljeno drevesce. Bil je že skrajni čas, da pripravi darove za mamico, očka, Terko in Miša — pa čeprav si Mišo tega ni docela zaslužil. Saj ga ni nikoli drugače klical, kakor norček Jurkec. Stekel je k Mišku.

»Plastelina nimam,« mu je žalostno odvrnil. »Čemu bi ti pa bil? Vsakemu gre le ena figura. Božič je predvsem za to, da obdarijo otroke.«

»Kaj pa boš dal očku in mamici ti?«

»Naredil sem jima takele figurice, poglej, iz bombaža. Očetu iz zelenega bombaža, mamici pa iz rumenega.«

»Kaj pa boš dal bratu?«

»Nič, saj me že tako vedno le tepe . . .«

Jurko je dal pač pod drevesce tudi figurico za Miša. Ta se je pa le smejal:

»O ti norček Jurček, tako spacka-

ne možice? Fuj, ali nisi mogel kupiti nekaj podobnega, kakor sem jaz?«

Zvečer, ko je drevček zablestel od lučic in so bili razdeljeni darovi, sta zažarela obraza tudi mamici in očku.

»Te živalce so kakor žive,« sta pohvalila oče in mati Jurčkove izdelke in se z njimi igrala.

»Kako bi ne bile,« se je veselil Jurko, »saj sem jih izdelal z lastnimi rokami . . .«

Mišina darova — namizni koledar in zrcalo — sta ležala zapuščena na mizi vse dotlej, dokler ni oče postavil vseh štirih živali zraven: Terkino mačko, Mišinega jaguara, mamičinega severnega jelena in svojega orla.

Iz slovaščine prevedel
MARIJAN BRECELJ

LUDOVIKA KALAN

Ilustr.: BINE ROGELJ

Minka rešiteljica

Bila je huda zima. Sneg je ležal nad mestom. Ceste in pločniki so bili poledeneli in pihal je oster severni veter.

Minka je šla obiskat bolno babico. Previdno je stopala po zamrzlih tleh, ko je zagledala na pločniku čepečo mačko, ki se je stiskala k zidu, pod seboj pa je skrivala malo mucko, vso otrplo od mraza.

Ustavila se je. Živalci sta se ji zasmilili. Ozrla se je okrog sebe. Nikogar ni bilo na ulici. Kaj storiti? Malo je premišljevala. Pripognila se je, pobrala malo mucko in jo vtaknila v žep plašča, nato je dvignila še muco in jo dela pod pazduho. Nadaljevala je pot in mislila na ubogi mucki, zebe ju in menda sta tudi lačni. Spomnila se je, da ima v žepu nekaj denarja. Zavila je v mesnico. Položila je denar pred mesarja:

»Prosim, dajte mi kaj za mucke!«

Mesar jo je začudeno pogledal. »Kam pa neseš to žival?«

»Ne vem,« je odgovorila Minka, »grem k babici, potem . . .«

»Veš kaj, kar meni jo daj! Tu ne bo lačna.«

»Rada jo dam,« je veselo rekla Minka. »Saj ne vem, kam bi z njo. A imam še eno, prav majhno, njeno hčerkico.« In iz žepa je potegnila drobno mucko.

Mesar se je zasmejal. »Tudi njo vzamem.« Prijel je obe mucki, ki se nista prav nič branili, in ju nesel v svoje stanovanje, kjer je bilo toplo in prijetno. Tu sta se dobro najedli in pogreli.

Minka pa je bila vsa srečna, da je rešila obe živalci, ki bi brez nje gotovo poginili od gladu in mraza, ter veselo nadaljevala svojo pot k babici.

BRANKO LAKOVIČ

Pregled športnih dogodkov v letu 1967

SVETOVNI ŠPORT

Leto 1967 je za nami, zato je umestno, da podamo kratek pregled svetovnih in domačih športnih dogajanj.

Ne moremo začeti s proglasitvijo najboljšega športnika leta, ne da bi se prej spomnili na tragična dogodka v avtomobilizmu in kolesarstvu. Minulo sezono so imenovali »krvavo sezono avtomobilizma«, saj vsi vemo, kako globoko je presunila Bandinijeva smrt v plamenih gorečega avtomobila. Do tragičnega dogodka je prišlo tudi v kolesarstvu. Svetovni prvak Tom Simpson je v juliju v trinajsti etapi francoske dirke »Tour de France« umrl zaradi prevelikega napora.

Kljub tragičnim dogodkom so atleti v letu 1967 dosegli več izrednih rezultatov. Belgijec Bracke je v kolesarstvu izboljšal Rivierovo prvenstvo »ure«. Američan Ryun je v teku na 1500 metrov prekosil Elliotovo prvenstvo na rimski Olimpijadi in pretekel progo v 3'33"1. Velik junak leta je bil tudi francoski smučar Killy, ki je osvojil svetovni naslov z 225 točkami, kar je izreden uspeh.

V nogometu ni bilo velikih novosti. Izvedenci so Sovjetsko zvezo proglasili za najboljšo evropsko ekipo zaradi trdne strukture in zadovoljivih uspehov. Lani niso proglasili najboljšega nogometaša, mnenja pa smo, da je Pelé še vedno najboljši.

Če že ni bilo najboljšega nogometaša, je bil pa najboljši košarkar. Športni krogi so za najboljšega košarkarja proglasili slovenskega športnika Iva Daneva, ki je vodil jugoslovansko reprezentanco od uspeha do uspeha. To je povsem zasluženo priznanje za slovenskega športnika.

V plavanju so predstavniki Združenih držav vsestransko prevladovali, Avstralci pa so bili najboljši v tenisu.

Skratka, športniki so se v glavnem pripravljali na največja letošnja športna dogajanja: zimske igre v Grenoblu in olimpijske igre v Mehiki.

DOMAČI ŠPORT

Višek zamejskega športa v lanskem letu so predstavljale športne igre, ki so bile jasen dokaz, kako je šport med našo mladino priljubljen. V vseh disciplinah je nastopilo izredno število mladih športnikov. Poleg tega so športne igre vzbudile tako veliko zanimanje, da ni nihče manjkal pri srečanjih v raznih krajih.

Igre so bile dokaz, da je športno udejstvovanje pri nas zelo živo in navdušuje mladino. Res je sicer, da je pri tem precej trpela kakovost. Upoštevati je treba, da je skoraj v vsakem kraju na Tržaškem športno društvo, zato so sile deljene in ni elementov, s katerimi bi lahko sestavili nogometno enajsterico. Če je to koristno ali škodljivo, je vprašanje, ki se ga bodo morali lotiti tisti, ki jim je domači šport pri srcu. Dejstvo je, da s količino lahko dosežemo tudi kakovost. Mnenja smo, da bomo tudi na tak način dosegli lepe rezultate, kot jih ni manjkalo v prejšnji sezoni.

»Bor« je še vedno najbolj uspešno športno društvo. Borovi odbojkarji zadovoljivo nastopajo v italijanski B ligi, žal pa so ženske izpadle iz najvišje lige.

V namiznem tenisu smo zabeležili lep napredek, čeprav je najboljši namiznoteniški igralec Boris Košuta zapustil društvo. »Bor« je tudi ustanovil naraščajniško košarkarsko ekipo in ekipo »mini-basketa«, da si tako zagotovi bodočnost. V atletiki pa je delovanje šepalo.

Med vsemi športnimi panogami še vedno navdušuje nogomet. Najbolj uspešna je v prejšnji sezoni bila enajsterica »Vesne«, ki si je priborila vstop v II. kategorijo.

V III. kategoriji pa nastopa že toliko slovenskih moštev: Breg, Zarja, Primorec, Primorje, Union, da lahko upravičeno govorimo o »slovenskem prvenstvu«. Vse kaže, da bo pristopila še Gaja iz Padrič, ki že zdaj dobro obeta

dopisi naših šolarjev

TAKO SMO SE IGRALI

V naši hiši je bilo pet otrok. Vedno smo se igrali na Indijance in kavbojce. Nekega dne smo si tako razdelili vloge: moja sestra Tanja in jaz sva bili kavbojki, Tanjin brat Stojan in Lidija pa sta bila Indijanca.

Med Indijanci in kavbojci je izbruhnila vojna... Lovili smo se s palicami po vrtu, se skrivali na drevesa ter v grmovje. Stojanu se je posrečilo, da je ujel Tanjo, in ker imajo Indijanci (v filmih) navado, da obešajo ljudi, sta jo z Lidijo obesila. Tanja je visela na vrvi, Stojan in Lidija pa sta plesala okoli nje in kričala na ves glas. Bila je že čisto modra, ko jo je mama zagledala in jo pravočasno rešila. Doma so nam zagrozili, da nas bodo kaznovali, če se bomo še igrali take igre. Vse smo jim obljubili, a jih nismo ubogali.

Čez nekaj dni smo gledali po televiziji kavbojski film. Naslednji dan pa smo se ga šli igrat. Stojan si je nabral listja in trsk ter zakuril ogenj. Iz kostanja si je naredil pipo, kadil suho listje in govoril, da je »TORO SEDUTO«. Kadil je in kadil. Ker je večkrat premočno potegnil, mu je postalo slabo in je začel nevarno kašljati.

Prav v tistem trenutku nas je poklicala mama. Drug za drugim smo odšli domov. Stojana in nas so pošteno skregali in od takrat se nismo več igrali takih iger.

Nadja Raztresen
uč. II. b razr. sred. šole pri Sv. Ivanu

SPOMIN NA MIKLAVŽEV VEČER

Bilo je pred petimi leti. V naši dvorani smo imeli miklavževanje. Naš duhovnik je odločil, naj se jaz oblečem v hudiča. Seveda sem bil tega zelo vesel, saj še nikoli nisem nastopil na odru. Namazali so me s sajami po obrazu in po rokah, oblekli so me v rdečo obleko, na glavo pa so mi nataknili rogove. Z verigo v rokah sem šel na oder. Ko so me otroci zagledali, so se nekateri začeli jokati. Kar nenkrat pa sem zagledal tudi jaz samega sebe v steklenih vratih in... bruhnil sem v jok. Zbežal sem z odra! Med gledalci je bila tudi moja mama, in ko me je slišala jokati, je pritekla k meni in me odpeljala domov. Med potjo sem rekel mami, da se ne bom nikoli več oblekel v hudiča. Šele doma sem se zavedel, da sem ravnal zelo neumno in smešno, saj sem se bal samega sebe!

Aleksij Brass
uč. II. b razr. sred. šole pri Sv. Ivanu

SMREČICA PRIPOVEDUJE

Pred kratkim je bil božič. Zato sem tudi letos doma napravil jaslice in božično drevesce. Smrečico sem okrasil s pisanimi baloučki, zlatimi trakovi, nanjo sem dal tudi malo snega. Nazadnje sem postavil lučke.

Tako je bilo božično drevesce končano. Tedaj sem prižgal lučke in sem zaslišal tanek, skrivnosten glas. Ozrl sem se okoli, a ni bilo nikogar. In tedaj sem razumel, da je mlada smrečica govorila. Pripovedovala mi je:

»Jaz sem zrasla v gozdu. Tam sem srečno in veselo rasla, dokler ni prišel gozdar in me posekal. Tudi moje sestrice so bile skupno z mano posekane. Če bi ostale tam, bi tvorile lepe, senčnate gozdove. Varovale bi tudi deželo pred poplavami in bi zadrževale vetrove. Toda gozdar me je zapeljal v najbližje mesto. Tam so me položili na vlak in me odpeljali v Trst, kjer so me postavili naprodaj. Tvoji starši so šli mimo trgovine, videli so me in me kupili.

Tako sem prišla v tvojo hišo. Ti si me opazoval in me okrasil in tako sem postala božično drevesce.« Tedaj je smrečica utihnila. Vse te besede so me razžalostile. Mlada smrečica se mi je smilila in bilo mi je žal, ker so jo posekali.

Mislil sem, da bi smrečica bolj koristila, če je ne bi posekali.

Giorgio Guštinčič
uč. 5. razr. osn. šole v Boljuncu

(Učenec Giorgio Guštinčič je napravil tudi lepo risbo, ki je žal ne moremo objaviti).

PRI MESARJU

Naš mesar se imenuje Puntar. V mesnici delata njegova žena in sin. Mesnica je srednje velikosti. Dal jo je popraviti. Prodaja dobro in sveže meso. Ima pomočnika, ki raznaša meso po hišah. Ima veliko odjemalcev. Pravi, da sem njegov prijatelj.

Ivo Susič
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

Naš mesar je cel dan na odru. Na čoku seka meso. Na kljukah visijo kosi mesa. Mesar rabi sekiro in mesarske nože. V mesnici ima tudi stroječek za sesekljanje mesa.

Fabij Bertini
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

V naši mesnici prodajajo dobro meso. Mesar je na odru, da ne maže ljudi s krvjo. Samo on je umazan od krvi. Ima čoke za sekanje kosti. Meni ugaja meso.

Pavel Sardi
uč. 3. razr. osn. šole v Rojanu

MOJA MUCIKA

Moja muca je črna in bela. Imenuje se Keti. Vedno mijavka. Hodi na moje okno in me kliče. Hoče k meni na posteljo.

To poletje je imela mačico, ki ji je poginila.

Gospa Marija je bila naša soseda in je pred meseci umrla. Imela je dve mački, ki sta ostali sami. Sedaj se klatita po hišah in prosita hrane.

Silvija Emili
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

V GOZDU

Pred leti, ko sem bil še majhen, sem šel z očetom na sprehod v gozd. Ptički so prepevali. Pod majhnim košatim drevesom smo videli ježka. Zagledal nas je in se zvil v klopčič. Šli smo naprej. Srečali smo še enega, a ta je bil mladič.

Zagledali smo kočo. Ob njej je raslo lepo češnjevo drevo, ki je imelo debele in rdeče sadove. Na visokih vejah so sedele ptice, ki so krakale. Jaz jih nisem videl in sem se jih silno prestrašil.

Očka mi je povedal, da so to vrane, ki ne storijo človeku nič žalega.

Valter Starec
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

RIBE IZ JEZERA

Pred časom sem bila s starši in sestro za nekaj dni v Ženevi. Bilo je zelo lepo. Najbolj mi je ugajalo bivanje v manjšem hotelu prav ob jezeru. Za večerjo so nam servirali odlične cvrte ribe. Pojedla sem jih s takim užitkom, da se mi je natakar nasmehnil in mi razložil, da gre za veliko ribo, ki živi v njihovem jezeru. Ribo seveda očistijo in zrežejo na kose.

Naslednje jutro sem takoj stekla na pomol in gledala v prozorno vodo. Takrat je priplavala mimo velika črna riba. Bila je tako grda in gnusna, da od takrat nisem hotela več jesti rib. Zaman so me skušali prepričevati, da gre za drugo ribo.

Pred očmi sem imela vedno onega črnega spaka!

Eva Rosner
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

NA SNEGU

V nedeljo smo bili v Senožečah. Bilo je dosti snega. Smučali smo se in sankali. Nato smo se sprehajali po zasneženi pokrajini. Začelo je snežiti. Bele snežinke so plesale okrog nas. Dospeli smo do potočka, ki je bil pokrit z ledom. Ob njem je stal srnjak. Prestrašil se je in zbežal.

Magda Pertot
uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

SOKOL

Bilo je zadnjo nedeljo. Z mamico in očkom smo se navsezgodaj odpeljali na smučanje v Črni Vrh.

Šli smo skozi mejni prehod in se napotili dalje. Bili smo že na široki cesti, ki pelje od Branika proti Ajdovščini, ko sem zagledal velikega sokola, ki je krožil nad nami.

Očka je ustavil avto, da bi si lepše ogledali to ptico, ki je bila res lepa.

Naenkrat je sokol planil na jato vrabcev, ki so iskali zrnja na bližnjem polju. Zgrabil je enega ter odletel z njim v zelen borov gozdiček.

Potovali smo dalje in sokola nismo več videli. Gostil se je z ubogim vrabčkom in se pripravljal na prihodnji napad.

Igor Košuta

uč. 4. razr. osn. šole v Barkovljah

TAKO SMO SE IGRALI

Ko sem bila majhna, sem večkrat kaj nakadila.

Vedno sem se igrala z nekim fantkom, ki je stanoval blizu mene. Lepo sva se razumela, dokler se nama nista približala dva večja fanta. Takrat je bil joj! Rada sta me jezila in ker ju nisem mogla trpeti, sem se branila, kolikor sem se mogla.

Nekega poletnega dne sem se igrala s svojim prijateljem. Kar na lepem sta se nama približala ona dva fanta. Začetka sta bila mirna, potem pa sta se začela vrteti okoli mene in me jeziti z vsemi mogočimi rečmi. Ker nisem vedela, kako naj bi se branila, sem vzela v roko coklico in skušala udariti najbližjega. Ta pa je bil hitrejši od mene in se je hitro umaknil. Tako sem nehote udarila svojega prijatelja. Revež se je začel jokati, in... odhitel je k mami. Nekaj dni se nisva niti pozdravila. Od tedaj ni prišel več k nam in tudi jaz ne k njemu.

Ko se pa sedaj srečava, se prijateljsko pozdraviva in se večkrat pogovarjava, kako je bilo takrat, ko sva bila majhna.

Mirjam Lindi

uč. II. b razr. sred. šole pri Sv. Ivanu

SPOMINI NA MIKLAVŽEV VEČER

To se je zgodilo pred leti prav na Miklavžev večer.

Mama mi je dovolila, da sem šla k Standi s Sandijem, ki je moj mlajši bratec. Takoj sva se pripravila in se napotila proti tramvaju. Sandi je bil ves vesel, ker je šel prvič sam z mano v mesto in seveda tudi jaz sem bila vesela. Ko sva prišla k Standi, so mene zanimale takšne igrače in stvari, ki zanimajo deklice, Sandi pa je hotel gledati le revolverje. Da ne bi prišlo do kreganja, sva šla vsak po svoje in se zmenila, da se najdeva ob petih pri izhodu. Ob petih sem bila jaz pri določenih vratih, a Sandija ni bilo od nikoder. Čakala sem dolgo, dokler se nisem opogumila in šla tja, kjer prodajajo plošče. Tam se namreč lahko govori v mikrofon, da se sliši po vsej Standi. Prodajalko, ki je bila tam, sem prosila, naj javi po mikrofonu, da sem zgubila bratca. Gospodična je to dvakrat povedala po mikrofonu in tudi meni je dovolila, da sem Sandija poklicala..., a ni ga bilo od nikoder. Vse ženske, ki so hodile tam mimo, so govorile: »Povera picia la ga perso el fradel! Mamma mia, che nol sia andà soto qualche auto! Che noi lo gabia rubà qualchedun?« Te ženske so me tako prestrašile, da sem si predstavljala Sandija že mrtvega. Vest me je pekla, ker nisem šla z njim gledat pušk in revolverjev.

Gospodična je telefonirala očetu na delo in mu sporočita, kaj se je zgodilo. Prej sva že namreč skušali telefonirati domov, a se pri telefonu nihče ni javil. Čez malo časa pa je očka ves vesel telefoniral in povedal lepo novico: Sandi je prišel ravnokar živ in zdrav domov. Obljubil je še, da me bo prišel iskat z avtomobilom. Ko sem to slišala, sem si prav oddahnila. Čeprav bi mogla skakati od veselja, me je zaskrbelo, kaj mi bodo rekli doma.

Stando so začeli zapirati in me zato spremili v urad. Tam so me uradniki Stande spraševali o vsem mogočem, samo o bratu ne, ker so seveda mislili, da me bodo tako razveselili.

Končno se je pripeljal očka. Lepo sem se zahvalila vsem in z očetom sva se molče odpeljala.

Doma mi mama ni rekla nič, a okregala je Sandija, ker mi je po njenem mnenju zbežal. Sandi je bil zelo žalosten, saj se je bal, da ga bo kaznoval tudi sv. Miklavž in mu ne bo prinesel daril. A svetnik mu tega prekrška ni štel v preveliko zlo in ga je lepo obdaroval.

Suzana Pertot

uč. II. b razr. sred. šole pri Sv. Ivanu

ve • za bistre glave • za bi

KRIŽANKA

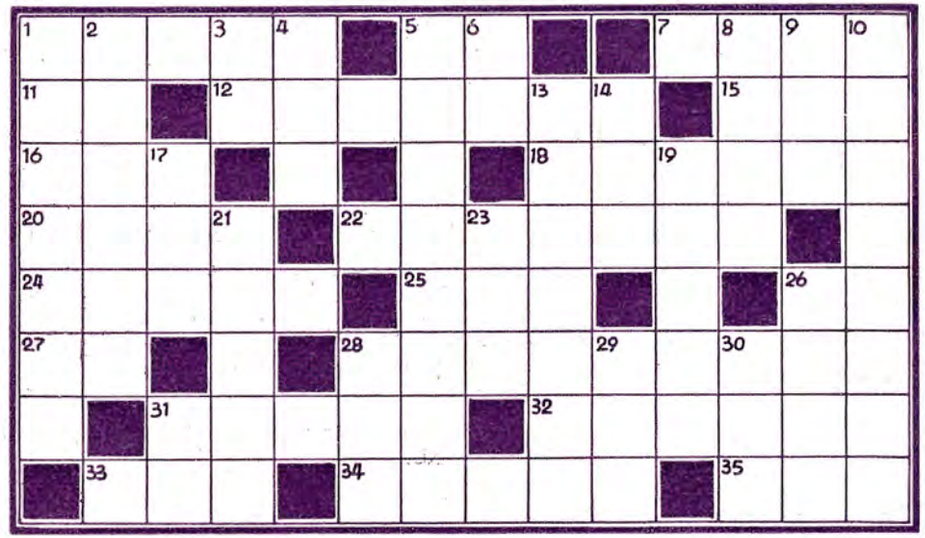

Vodoravno: 1. reka v Indiji, 5. kratica za besedo doktor, 7. zver pasjega plemena, 11. kazalni zaimek, 12. mogočnež, 15. tatarski poglavar, 16. rimski pozdrav, 18. barvni odtenki, 20. ognjeniški izmeček, 22. prebivalka Sudana, 24. misel, 25. cvetica, ki vsebuje opij, 26. 2. oseb. ed. pomož. gl. biti, 27. druga beseda za besedo »da«, 28. prenovljen, 31. kasen, 32. reka, ki izvira v Savinjskih Alpah (brez zadnje črke), 33. ptica, 34. vrstilni številnik žen. sp. 4. skl. množ., 35. moja (it.).

Navpično: 1. država v juž. Evropi, 2. običaj, 3. razum, pamet, 4. riba, 5. listina, 6. skrajni konec suhe zemlje, 8. jih ima vsako poslopje, 9. jo imamo na glavi, 10. knezova soproga, 13. popolnoma isto, 14. kovina, 17. žensko ime (množ.), 19. delovna skupina, 21. vrsta kruha, 23. nasprotno od noči, 26. rabimo jih pozimi, 28. prislov, 29. gorje (latinsko), 30. glavno mesto Italije, 31. veznik.

Rešitve ugank pošljite na naslov Lojze Abram (Galeb), Ul. Timignano 37 - 34128 Trst - Trieste, najkasneje do 12. februarja 1968.

REŠITVE UGANK IZ 3. ŠTEVILKE

1. ZLOGOVNA KRIŽANKA — Vodoravno: 1. sobota, 3. figura, 5. carina, 7. napa, 9. balerini, 11. pobalina, 14. Čiči, 16. pirate, 18. babica, 19. sardele.

   Navpično: 1. sobana, 2. taca, 3. finale, 4. računi, 6. riba, 8. paluba, 10. ribiči, 11. podoba, 12. Lipica, 13. nara, 15. činele, 17. tesar.

2. ZLOGOVNICA: 1. brivec, 2. planet, 3. zrcalo, 4. sankač, 5. starci.
   Med dvojnima navpičnima črtama bereš: IVAN CANKAR.

3. MAGIČNI KVADRAT: 1. tobak, 2. opera, 3. besen, 4. arena, 5. kanal.

4. SKRITO BESEDILO: 1. norec, 2. potok, 3. pirat, 4. orkan, 5. redar, 6. torek, 7. sraka.
   Voščilo: Vesel božič in srečno novo leto želi Galeb.

REŠITVE SO POSLALI: Dorjana Kofol, Neva Tul, Sonja Pobega, Nevenka Samec, Vera Krajnik, Nataša Daneu, Norah Bront in Roberto Novello učenke in učenci 4. in 5. razreda osn. šole v DOMJU; Sonja Jazbec, Alekesander Ferluga, Saša Don, Jožica Ipavec, Ivo Susič, Pavel Sardi, Fabij Bertini, Lorella Valencich, Marina Čebulec, Jožko Ipavec, Boris Siega, Pavel Trampuš, Ornella Neppi, Ariella Vertovec, Bojan Smrke in Patricija Don, učenke in učenci 3. in 5. razr. osn. šole v ROJANU; Igor Košuta, Silvija Milič, Robi Novel, Luciano Harej, Magda Pertot, Eva Rosner, Nika Sartori in Walter Starec, učenke in učenci 4. razr. osn. šole v BARKOVLJAH; Marta Purič, učenka osn. šole na REPENTABRU; Dragica Pegan in Sonja Rebula, učenki 5. razr. osn. šole v ZGONIKU; Erika Briščik, učenka 3. razr. osn. šole na PROSEKU; Valter Pertot in Renato Colja, učenca osn. šole v SESLJANU.

IZŽREBANI SO BILI IN DOBE NAGRADO: Marta Purič, učenka osn. šole na REPENTABRU; Dragica Pegan, učenka 5. razr. osn. šole v ZGONIKU in Nataša Daneu, učenka osn. šole v DOMJU.

CENA 100 LIR